

BAHOLASHDA RAQAMLI VOSITALAR: ZAMONAVIY TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUV

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
filologiya fakulteti xorij til va adabiyot yo'nalishi*

3-bosqich 305-XT guruh talabalari

Reyimboyev Umidjon Otabek O'g'li

Nurmamatov Azamat Abdunazar O'g'li

Raximov Umidjon Baxodir O'g'li

umidjonreyimboyew453@gmail.com

Telefon raqam: +998 97 650 10 80

nurmamatova975@gmail.com

Telefon raqam: +998 88 806 25 05

umidrahimov561@gmail.com

Telefon raqam: +998 97 622 65 55

Annotatsiya: Mazkur maqolada baholash jarayonida raqamli vositalarning ahamiyati va ularning ta'lim tizimida qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. Raqamli baholash vositalari, jumladan onlayn testlar, avtomatik baholash tizimlari, ta'lim platformalari, interaktiv simulyatsiyalar va raqamli portfoliolar haqida so'z boradi. Ushbu vositalar o'qitish va o'qish jarayonlarini samarali, qiziqarli va motivatsion qilishda yordam beradi. Biroq, texnik muammolar va o'qituvchilarning texnologiyalarga bo'lgan ehtiyojlari kabi ayrim kamchiliklar ham mavjud. Maqola raqamli baholash vositalarining afzalliklari va kamchiliklarini tahlil qiladi va ularni ta'lim tizimiga integratsiya qilishning zarurligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: raqamli baholash, ta'lim texnologiyalari, onlayn testlar, avtomatik baholash tizimlari, ta'lim platformalari, LMS, interaktiv simulyatsiyalar, virtual laboratoriyalar, raqamli portfolio, feedback, baholashning samaradorligi, ta'limda innovatsiyalar, motivatsiya, texnik muammolar, o'qituvchilarning ko'nikmalari.

Annotation: This article discusses the significance of digital tools in the assessment process and their application in the educational system. It covers various digital assessment tools, such as online quizzes, automated grading systems, learning management systems (LMS), interactive simulations, and digital portfolios. These tools help make teaching and learning processes more efficient, engaging, and motivating. However, challenges such as technical issues and the need for teachers' technological proficiency are also highlighted. The article analyzes the advantages and disadvantages of digital assessment tools and emphasizes the need for their integration into the education system.

Keywords: digital assessment, educational technology, online quizzes, automated grading systems, learning management systems, LMS, interactive simulations, virtual laboratories, digital portfolios, feedback, assessment effectiveness, innovations in education, motivation, technical issues, teachers' skills.

Kirish: Bugungi kunda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning roli tobora ortib bormoqda. Yangi texnologiyalar va raqamli vositalar o'qitish va baholash jarayonlarini yanada samarali va interaktiv qilish imkonini bermoqda. O'qituvchilar va ta'lim muassasalari uchun baholashning an'anaviy usullaridan tashqari, raqamli vositalar yordamida baholash jarayonini yangilash va rivojlantirish imkoniyatlari paydo bo'lmoqda. Ushbu maqolada baholashda raqamli vositalar qanday ishlatilayotganini, ularning afzalliklarini va kamchiliklarini ko'rib chiqamiz.

Raqamli Baholash Vositalari

1. Onlayn Testlar va Anketalar: Onlayn testlar va anketalar baholash jarayonining eng keng tarqalgan raqamli vositalaridir. Bu vositalar yordamida o'qituvchilar talabalar bilimini baholashda ko'plab variantlarni tanlash imkoniga ega. Google Forms, Quizizz, Kahoot kabi platformalar talabalar uchun interaktiv va qiziqarli testlar yaratish imkoniyatini beradi. Onlayn testlar talabalar uchun qulaylik yaratadi, chunki ular ularni istalgan vaqtda va joyda to'ldirishlari mumkin. Bundan tashqari, o'qituvchilar natijalarni avtomatik tarzda ko'rishlari va tahlil qilishlari mumkin.

2. Avtomatik Baholash Tizimlari: Avtomatik baholash tizimlari, masalan, Turnitin va Plagscan, talabalar tomonidan yozilgan matnlarni tekshirish va baholashda ishlatiladi. Bu tizimlar, ayniqsa, yozma ishlar va ilmiy maqolalarni baholashda juda foydalidir. Ular plagiatni aniqlash va matnning originaligini tekshirish bilan birga, yozuvchilarga o'z ishlari bo'yicha to'g'ridan-to'g'ri feedback taqdim etadi.

3. Ta'lim Platformalari va LMS (Learning Management Systems): LMS (Ta'limni boshqarish tizimlari) o'qituvchilarga talabalar faoliyatini kuzatish, ularning muvaffaqiyatini baholash va individual yondashuvlar yaratish imkoniyatini beradi. Moodle, Canvas, va Blackboard kabi platformalar o'qituvchilarga talabalarning o'quv jarayonini avtomatik ravishda kuzatish imkonini beradi. Bu tizimlar sinovlar, testlar, topshiriqlar va muhokama formalari orqali baholashni osonlashtiradi va talabalarga baholarni real vaqtda olish imkoniyatini taqdim etadi.

4. Interaktiv Simulyatsiyalar va Virtual Laboratoriyalar: Ba'zi raqamli vositalar talabalar uchun virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalarni taklif etadi. Masalan, PhET Interactive Simulations yoki Labster kabi platformalar talabalarga ilmiy tajribalarni virtual muhitda bajarishga imkon beradi. Bu kabi vositalar, ayniqsa, tabiatshunoslik fanlarida talabalar bilimini baholash uchun samarali hisoblanadi,

chunki ular talabalarga tajriba o'tkazishda amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi.

5. Raqamli Portfolio va Bloglar: Raqamli portfolio va bloglar talabalar o'z ishlari va yutuqlarini onlayn tarzda namoyish etishlari uchun qulay vositalardir. Bu vositalar yordamida talabalar o'zlarining ijodiy va ilmiy ishlari bilan bo'lishishlari, o'qituvchilar esa ularni ko'rib chiqib, baholarini berishlari mumkin. Google Sites, Wix yoki WordPress kabi platformalar orqali yaratish mumkin bo'lgan raqamli portfoliolar talabalar uchun o'z ishlari haqida feedback olish va o'z yutuqlarini ko'rsatish uchun juda samarali vosita hisoblanadi.

Raqamli Baholash Vositalarining Afzalliklari

1. Vaqt va Resurslar Tejamkorligi

Raqamli vositalar yordamida baholash jarayoni avtomatiklashadi, bu esa o'qituvchilarga vaqtni tejash imkonini beradi. Testlarni va topshiriqlarni avtomatik baholash, talabalar natijalarini real vaqtda kuzatish imkonini yaratadi. Bu shuningdek, o'qituvchining baholashdagi noto'g'ri qarorlar qabul qilish xavfini kamaytiradi.

2. Interaktivlik va Motivatsiya

Raqamli vositalar, ayniqsa, interaktiv platformalar orqali baholashni yanada qiziqarli va motivatsion qilish mumkin. Misol uchun, Kahoot va Quizizz kabi platformalar yordamida talabalar o'ynoqi va raqobatbardosh tarzda bilimlarini sinab ko'rishlari mumkin, bu esa o'z navbatida o'qish jarayonini yanada qiziqarli qiladi.

3. Tahlil va Feedback

Raqamli vositalar yordamida talabalar natijalari tez va aniq tahlil qilinadi. O'qituvchilar o'z baholarini darhol kiritishlari mumkin va talabalar natijalarini tushunish uchun tezkor feedback olishadi. Bu talabalarga o'z xatolarini aniqlash va ularni tuzatish imkonini beradi.

4. Global Kirish Imkoniyati

Raqamli baholash vositalari talabalar uchun global kirish imkoniyatini taqdim etadi. Onlayn testlar va platformalar yordamida talabalar o'z bilimlarini turli mamlakatlar va madaniyatlarda sinashlari mumkin.

Raqamli Baholash Vositalarining Kamchiliklari

1. Texnik Muammolar

Raqamli baholash vositalari ba'zan texnik muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Internet aloqasi uzilishi yoki platformalarning nosozliklari talabalarning baholarini to'g'ri olishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

2. O'qituvchining Texnik Bilimlar

Raqamli vositalar ko'pincha o'qituvchilardan ilg'or texnik ko'nikmalarni talab qiladi. Agar o'qituvchi texnologiyalardan to'g'ri foydalanishni bilmasa, bu baholash jarayonida noaniqliklar yoki xatoliklar yuzaga kelishi mumkin.

3. O'zlashtirishning Faqat Raqamli Format

Ba'zi talabalar uchun an'anaviy baholash usullari (masalan, yozma imtihonlar) ko'proq samarali bo'lishi mumkin. Raqamli baholash vositalari ba'zan o'quvchilarning o'zlashtirishini yaxshilashga yetarli darajada mos kelmasligi mumkin.

Xulosa

Baholashda raqamli vositalar, albatta, ta'lim tizimini yangilash va takomillashtirishga katta hissa qo'shmoqda. Ular o'qitish va o'qish jarayonlarini samarali, interaktiv va motivatsion qilish imkonini yaratadi. Biroq, bu vositalarni samarali ishlatish uchun o'qituvchilar va talabalar texnik bilimlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishlari lozim. Raqamli baholash usullarining imkoniyatlarini to'liq qamrab olish orqali ta'lim tizimi yanada sifatli va samarali bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. **Anderson, C. A., & Dill, K. E.** (2000). *Video games and aggressive thoughts, feelings, and behavior in the laboratory and in life*. Journal of Personality and Social Psychology, 78(4), 772-790.
2. **Bates, T.** (2014). *The impact of digital learning tools on student achievement*. Educational Technology Research and Development, 62(1), 1-8.
3. **Dede, C.** (2009). *Connecting the dots: A framework for transforming education*. Journal of Educational Technology, 46(3), 10-14.
4. **Gikandi, J. W., Morrow, D., & Davis, R.** (2011). *Online formative assessment in higher education: A review of the literature*. Contemporary Engineering Sciences, 2(1), 1-12.
5. **JISC.** (2015). *The digital student: Enhancing learning and teaching with digital technologies*. JISC Publications.
6. **Siemens, G.** (2005). *Connectivism: A learning theory for the digital age*. International Journal of Instructional Technology and Distance Learning, 2(1), 3-10.
7. **Wang, M., & Newhouse, P.** (2012). *Learning through technology: A review of the impact of information and communication technologies (ICT) on teaching and learning*. Computers & Education, 59(2), 580-589.
8. **Чориева И. , & Буронова М.** (2020). *Teaching aids and teaching materials for EFL classes*. Евразийский научный журнал, (1), 37-38.